

CIJENA lista: U pretplati za štitavu god. K 86—, za polugodište K 18—, tromjesečno K 9—, mjesečno K 3-60, u maloprodaji 12 fl. pojedini broj. OGLASI primaju se u upravi lista trg. Cusloza 1

HRVATSKI LIST

izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOE. KRMPOTIC u Puli trg. Cusloza 1. Uredništvo: Silnanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSEF HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Čak. rač. aus. post. št. 26.796.

godina IV.

U Puli, nedjelja 7. travnja 1918.

Broj 962.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: U Italiji je bojna djelatnost opeta popustila. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Poduzeća kod Bucquoya i južno od Hebuternea donješe nam zarobljenika i mnogo strojnik pušaka. Engleski se je sunak kod Puisieux izjalovio. Na zapadnom brijegu Ancre proširismo u navali naš mostobranski položaj sa objiju strana Alberta, južno od Somme živahna paljba te manji, uspješni pješadijski bojevi. Opstrijeljivali smo željezničke naprave u Amiensu. Francuske navale na širokoj fronti medju Moreuilom i Montdidierom kušale su, da nam istrgnu uspjehe od 4. t. mj. Slomiše se uz najteže gubitke. Montdidier stajao pod francuskom vatrom. Pred Verdunom porasla je na jakosti bojna djelatnost topništva. Sa ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Clemenceau i Czernin.

Amsterdam, 5. (D. u.) Reuterov ured. „Daily Telegraph“ piše: Govor grofa Czernina sadržaje neke točke, o kojima se može raspravljati i u sadašnjem času, kad se drži na zapadu, da je mir u duhu Czernina zadnja mogućnost. Po „Daily News“ je govor Czernina sa svakog gledišta od najvećeg značenja. Nije jasno, da li se proricanje Clemenceaua odnosi na formu ili činjenicu. Govor je grofa Czernina bio u istinu zagovaranje za mir.

Ženeva, 5 (D. u.) Francuska štampa osuđuje energično manevar grofa Czernina, koji je po sveopćem mišljenju ponovna ofenziva proti moralu alijanca pomoću perfidnog oružja klevete. Nekoje novine vide u govoru pokušaj, da se antanta rascijepuje time, da se potakne vijećanje, da Francuska traži posebni mir.

Berlin, 6. (D. u.) „Vorwärts“ piše: Do gosp. Clemenceau stoji, da dokaže, da li postoji u općem miru grof Czernin, ili da je došli grof neki prosti brbljavac, koji nema nikakva posla sa francuskom vladom. Ne da se predvidjeti kako će se pobjednik izvući iz stupice, u koju je na neoprezni način upao. I ako bi se moglo okladiti jedan proti tisuću, da se je radilo samo o lukavom pokušaju, da se Austro-Ugarsku odmami iz saveza, to će se ipak zlobno govoriti o Clemenceau te njega optužiti radi sumjive igre.

* Bitka na zapadu „Temps“ izjavlja, da će se medju Arrasom i Sommom odlučiti svjetska bitka. Sve sile četvornog saveza imale bi da se tamo bore. Sa druge se strane može sa sigurnošću očekivati, da će i Nijemci poslati onamo sve svoje raspoložive čete. — „Petit Journal“ javlja iz Rio de Janeiro, e je braziljanska vlada odlučila, da pošalje čete na zapadnu frontu. — Pariška „Bataille“ piše: Mnogi su industrijalci i trgovci zatvorili svoje obrate, jer neće da preuzmu na sebe odgovornost za slučaj, da u njihove obrate udare taneta. Uslijed toga je veliki broj radnika ostao bez kruha. Kriza je slična onoj u početku rata, te ugrožava pariški društveni život. Vlada poduzima mjere, da pomogne radništvu.

— Iz opisa „Petit Parisien“ bojeva u predjelu Peronnea može se zaključivati, da su Englezi imali vanredno velikih gubitaka, Englezi, koji su se vratili iz bojnih linija i koje su zamijenile nove čete, bili su skoro svi ranjeni. Borba bijaše tako strašna, da se je moglo lako pobrojiti one, koji su ostali na životu. — „Times“ javlja iz New-Yorka: Prijašnji predsjednik Taft piše u nekom listu: Živili smo u raju ludjaka. Mnogi su kod nas očekivali, da moraju unutrašnje krize u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj dokrajčiti vojničke operacije. Polagali smo svoje nađe u naše debate i u to, da ćemo našim slatkim riječima porinuti klin medju cara i narod. Velika nas je ofenziva trgla iz slatkoga sna. Sada si taremo oči, te se pitamo, kakov bi bio odgovori kad bi Nijemci prodri. Bill bi posve ispostavljen, neprijatelju. Stoga pozivlje Taft narod, neka podvostruči svoja ratna napinjanja. Roosevelt je zahtijevao vojsku od 5 milijuna, da se Nijemcima pokaze, da Amerikanci znadu bolje pucati nego pisati.

* Francuski izvještaj od 5. travnja na večer: Nijemci nijesu preko dana ponovili svoje navale na fronti sjeverno od Montdidier. Naše su čete napale žestoko neprijatelja, te poboljšale na nekoliko mjesta svoje položaje, osobito u predjelu od Mailly-a, Rainevala i Cantigny, čije smo sjeverne i zapadne rubove zaposjeli. Izmedju Lassignya i Noyona trajala je dalje s velikom žestinom djelatnost obo-

stranog topništva. Poslije podne smo još napredovali na sjeveru Mont Reimada. Na ostaloj fronti dan je protekao prilično mirno.

* Talijanska granica je opet otvorena.

* Amerikanski ratni tajnik Baker vratio se je jučer sa Italije u Pariz.

* Amerikansko novinstvo o Czerninu. Amerikanske novine komentiraju dosta nepovoljno pokušaj grofa Czernina, da udari put mirovnim pregovorima. Pišu da je sada kao nikad prije očevidno, da direktni putevi do mira vode samo nastavak rata.

* Japan neće sudjelovati u Europi. „Matin“ prima iz New-Yorka, da je neka uplivna japanska ličnost izjavila u Washingtonu, da Japan neće sudjelovati na ratistiama u Europi, jer je to neprovedivo uslijed velike udaljenosti.

* Bolo-paša. Revizijska je komisija odbila revizijski utok Bolo-paše.

* Wilson će po nekoj vijesti „Timesa“ iz New-Yorka držati u subotu govor u Baltimoru.

* Bombardovanje Laona su nastavili jučer Francuzi, te je isto živahnije od ostalih dana. Uslijed toga se je sa strane Njemačke nastavilo pucnjavon na Reims.

Iz Rusije.

Petrograd, 5. (D. u.) Reuter. Tijekom noći nijesu došle nikakve potanje vijesti o napredovanju Nijemaca u pravcu prema Helsingforsu. Uslijed njemačkih operacija u Finskoj, zaključila je skupština kapetana i ovlastenika za Istočno more u Helsingforsu, da se sveukupno rusko trgovačko brodovlje proda privatnim brodograditeljima. U nekoj noći na novine saopćilo je vijeće petrogradskih ovlastenika, da se proti iskrcaju Nijemaca u Finskoj ne poduzme ništa, ako se njihov nastup ograniči samo na Finsku. Vijeće je istodobno naložilo, da se sve ruske ladje u finskom zaljevu unište, kad bi Nijemci kušali, da ih uzmu.

Političke vijesti.

Česi i Jugoslaveni proti grofu Czerninu.

Dne 4. t. mj. je nekoliko jugoslavenskih zastupnika iz svojih domaćih kotara prispjelo u Beč, te su u razgovoru sa zastupnicima štampe ogorčenjem odbili navale proti češkim stranačkim vodjama u najnovijem govoru grofa Czernina. Oni izjaviše, da će Jugoslaveni svoje držanje u delegaciji prema grofu Czerninu zaključiti u sporazumku sa češkim članovima delegacije. Veliko nezadovoljstvo izazvala je medju Jugoslavenima ta okolnost, da je grof Czernin u svom govoru hvalio samo Nijemce i Mađare, a navallo na Čehe, Hrvate, pak i sve ostale Jugoslavene, koji su u tom ratu toliko toga i tako velikog stvorili, posve ignorovao jugoslavenska plemena, da su sigurno zaslužila, da se pohvale barem isto toliko koliko Nijemci i Mađari. — Iz slavenskih zastupničkih krugova u Beču se saopćuje, da će slavenske oporbene stranke skorih dana držati zajedničko vijećanje, na kome se imaju zaključiti daljnji koraci, što su ih računili poduzeti proti ministru vanjskih posala grofu Czerninu. U češkim parlamentarnim krugovima misle, da će se svepoljački zastupnici i poljački narodni demokrate, koji su tek nedavno istupili iz poljskoga kluba, pridružiti slavenskoj oporbi, te aktivno sudjelovati kod zajedničke konferencije. — Iz Praga javljaju dne 5. t. mj., da su članovi gospodske kuće, bivši ministar dr. Fort, dvorski savjetnik Hlava i Vrba te barun Vohanka, poslali ministru-predsjedniku dr. Seidleru brzojavku, u kojoj u ime čeških članova gospodske kuće energički prosvjeduju proti obliku i sadržini paušalnih optužbi grofa Czernina proti ustavnim zastupnicima češkoga naroda. Članovi si gospodske kuće pridržaju, da će kod prve zgođe svoje stanovište stvarno i opsežno utemeljiti.

Clemenceau proti izjavi grofa Czernina.

„Agence Havas“ javlja: Kod posjeta pročelnika bečkoga gradskoga zastupstva kod austro-ugarskog ministra spoljašnosti grofa Czernina izjavio je ovaj, da je neko vrijeme prije sadašnje ofenzive ministar-predsjednik Clemenceau kod njega upitao, da li je spreman na pregovore i na kakovom temelju. Ministar-predsjednik Clemenceau, koji je danas prije podne na fronti saznao za izjavu austro-ugarskog ministra spoljašnosti, odgovorio je naprosto, da je grof Czernin u tome lagao. U političkim krugovima primjećuju, da je manevar grofa Czernina očito dvoiličan, da koga zavara. Jasno je, da je grof Czernin ponajprije i prije svega kod naroda monarkije hotio opravdati, što se ovaj put šalju austro-ugarski kontingenti na francusku frontu. Drugi cilj manevara grofa Czernina je taj, da naškodi

glasu lojalnosti, energiji i poštenju ministra-predsjednika Clemenceaua, te da nastoji potkopati popularnost ličnosti, koja mu smeta. Konačno se je nadao grof Czernin, da će na ovaj način postići razdor medju francuske političke parlamentarne stranke, a istodobno nepovjerenje i neraspoloženje medju saveznicima antante. Suvršeno je dodati, da je nespretnost manevara tako očita, da ne bi mogao niti na čas izazvati iluzija. Uostalom dovoljan je energični Clemenceauov dementi, da na riječiti način ispravi stvari, te da sa korjenom isčupa ovaj nespretni pokušaj klevete.

Iz slavenskog svijeta.

Iz češkog političkog života. (Od našeg posebnog dopisnika.) Ideja, da se sve češke stranke sjedine u jednu moguću stranku „Češku državopravnu demokraciju“, naišla je na mnoge poteškoće u samim češkim strankama. Osjeća se već, da ni u jednom narodu nije moguća samo jedna stranka, a pogotovo ne u narodu, koji je u svim slojevima na tako visokom stupnju razvoja, kao što je to narod češki. Češka državopravna stranka istina postade strankom svenarodnom, ali već to, da je svaka češka stranka, bilo agrarna, bilo klerikalna, bilo socijalistička, tako savršeno prema svojim potrebama organizovana, onemogućuje služenje svih tih stranaka u jednu samu stranku. Češka državopravna demokracija postaje upl. i jakom češkom strankom, zahvaća već korijen i na selima i pokrojniskim mjestima, ustanavlja organizacije, pokreće listove, koji se dobro razvijenom organizacijom i propagandom začudo brzo šire, ali jedinom strankom ne će sigurno postati. No zato nije isključena kooperacija svih stranaka, zajednički rad, a sve će stranke organizovati i jačati prema zahtjevima i potrebama svojih pristasa. Vodstvo u narodu imade još uvijek agrarna stranka, koja izdaje „Venkov“ i „Lidovy Dennik“, koji se tiska u preko sto hiljada primjeraka, te imade po češkim selima na stotine čitatelja. Medjutim je u toku akcija oko sjedinjenja svih čeških socijalističkih stranaka. Kad bi mogli da pri toj akciji sudjeluju svi članovi socijalističkih organizacija, koji su većim dijelom u vojništvu, na frontama i u zarobljeništvu, vjerojatno jeste, da bi ta akcija bila brzo provedena. Toj su akciji na putu socijaliste oko „Prava Lidu“, Šmeral, Slivin i drugovi, koji sada sjede na kapitalu, kojega im radnici sakupiše, a proti sjedinjenju socijalističkih stranaka su poglavito za to, jer se boje i znadu, da bi onda nastalo čišćenje, da bi morali oni polagati račun o svojem djelovanju, a to bi značilo njihovu smrtnu osudu. Ta je skupina (Šmeralova) za vrijeme rata igrala najkukavniju ulogu i mnogi progoni čeških ljudi i češkoga naroda bijahu posljedica njihovog kukavnog držanja. Oko sjedinjenja svih čeških socijalističkih stranaka radi osobito Modračkova skupina oko glasila „Socialistické Listy“, koje i nadalje izlazi i brojno se čita unatoč zabrani sa strane većine češke socijalne demokracije, recte — skupine Šmeralove. Šmeral jest jedini češki zastupnik, koji je mogao a nije prisustvovao velikoj skupštini čeških zastupnika — dne 6. siječnja, iz koje je proizašao trikraljevski manifest. — Ali jedno je sigurno ipak: Neka se dogodi bilo što, neka dodje bilo kakav ustav i bilo kakva vlada, neka započnu progoni iz nova, neka zatvaraju, konfinuju, vode na vješala i strijeljaju, češki je narod u jednom sjedinjen već: U neustupnom zahtjevu za samostalnom češkom državom, u vjeri u svoju snagu, i u uvjerenju o velikoj slavenskoj budućnosti. Trzaji medju pojedinim češkim strankama ne znače mnogo. Osjeća se čišćenje svuda, osjeća se, kako se zabacuje krinka, kako se živi i radi iskreno i uvjerenom, kako svaki doprinosi to, što može — a u radu pojedinca, svakog člana naroda, nalazi se sloboda i spas cijeloga naroda.

Iz češkog stranačkog života. U posljednjem broju Modračkovih „Socialistických Listy“ (izlaze dvaput mjesečno) objelodanjuje L. Lanetová-Stychová proglaš češkim socijalistima, u kojem veli: Radi se o preporodu socijalističkog pokreta u češkim zemljama. Težnja za sjedinjenjem socijalističkih stranaka, koja ima da tvori čvrsti temelj tog preporoda, jeste općenita i sasvim opravdana. Zaprake, koje su na putu sjedinjenju, jesu samo formalne, a nipošto načelne. Zato imadu socijalističke žene, bez razlike stranačke pripadnosti, veliki interes na to, da misao postane činom. Zato je teško, da je upravo socijalizam prvi pokret u povjesti čovječanstva, koji postavlja ženu kao potpuno jednakopravno i jednakovrijedno čovjeka — kraj muža. Žene se moraju smiriti sa golom zbljonom, da su muževi već davno prestali biti njihovim zaštitnicima, jer novi odnošaji stvaraju i nove

uzajamne pomjere između muževa i žena. Današnja je žena u većini slučajeva sposobna za gospodarsku nezavislost. A kao posljedica toga javljaju se već znakovi uzajamnog neprijateljstva ondje, gdje žena istupuje kao muževa konkurentkinja u poslu. (Kondukterke na željeznicama, radnice u municijским tvornicama itd.) Samo neka se nitko ne tješi nadom, da je ta konkurencija prelaznom pojavom, koje će nestati zajedno sa ratom. Pogledajmo na statistike, pogledajmo u istinski život bez ružičastih naočara. Žene još dugo iza rata tvorit će većinu pučanstva. Što će biti sa tim „prekobrojnicama“, koje si ne će „uhvatiti“ svog zaštitnika za život? Haremi? Tvornice za proizvodnju ljudskog materijala prema predlogu njemačkih profesora à la Sombart? Takva niska misao ne smije naći odziva u narodu (misli češki narod, op. ur.), koji s takvom udivljenja vrijednom jedinstvenošću i vaskolikim oduševljenjem pošene duše baca se u boj na život i smrt za svoje pravo samoodredjenja. — Naš narod — to su prije svega danas naša djeca! Ugrabljeni im je krasno nasmičano jutro života, a djeca ginu ili sušičavom kugom, ili pod kolesima ugljenih vozova. Tko može da shvati i popiše sve grozote proletarskog djeteta? Gdje je genij, koji će bez kolebanja dati svaku svoju žilicu u službu tih najsiromašnijih, od kojih se površne estetske dušice odvraćaju gnjušanjem? Gdje su silne i pošene ruke, koje će jednom za vazda osigurati pravo mališa bez obrane na sretni zdrav život? I kad bi naši muževi padali u nesvijest i u umornosti popuštali od naših pravednih zahtjeva — mi ne ćemo popustiti ništa. Ne molimo nikog trećeg o sankciju, da smijemo govoriti i raditi. To je naša dužnost i mi ju već vršimo! Ali prije svega, prvim je uvjetom uspjeha našeg rada ujedinjenje socijalista i reorganizacija našeg socijalističkog ženskog pokreta. To što nas danas spaja, jeste više nego ono, što nas dijeli.

Očišćenje češkog stranačkog života. (Od našeg posebnog dopisnika) U 5. broju časopisa „Česky Socialista“, koji izdaje zastupnik V. Klofáč, i koji će mnogo doprinijeti k očišćenju češkog stranačkog života, raspravlja se o socijalizmu te se među inim veli: Mi nijesmo staleška stranka. Radništvo u užem smislu riječi jeste najvažnijim činiteljem u socijalističkoj stranci, tvori neki stanoviti stalež, te je članom tog velikog razreda, svih onih, koji su današnjim društvenim poredkom iskorišćivani, među koje ubrajamo takodjer činovnika, namještenike sa njihovim plaćevnim odnosima prema poduzetniku, upravo tako, kao što i proletarizovanog imućnika, naučenjaka i umjetnika. U socijalistički tabor pripadaju svi, koji osjećaju, da su iskorišćivani, potlačeni i bespravni. Svi, koji živo osjećaju nedostojnost plaćevnih prilika i svi, kojima tvrđi rad ne donosi nego li životni minimum, dok društveni glupani žive u izobilju. Osloboditi tu ogromnu većinu naroda ispod gospodarskog jarma (a ni pošto samo jedan stalež) jeste zadatkom socijalizma. Ne vjerujemo, da će se držioc današnje gospodarske moći odreći dobrovoljno svoje nadvlade i za to stupamo u boj, u razredni boj. To je dakle sredstvo. Naš cilj je nerazredna socijalistička država, gdje bi svaki pojedinac zadobio pravo na slobodu i potpuni razvitak. Razredna borba plaćenika i svih, koji su po današnjem gospodarskom poredku iskorišćivani — jeste nešto, što eksistuje, što susrećemo u današnjem životu u svakom boju za plaću, u svakoj činovničkoj i namješteničkoj organizaciji, gdjekoliv nastoji oko povišenja plaće ili poboljšanja uvjeta rada za svoje članove, jeste to nešto, što nije treba umjetno izazivati, — ali čemu se socijalista ne može odklanjati. Socijalista baš nastoji oko odstranjenja razrednih sporova. Na to dolazi autor članka u polemiku sa „Národním Listima“, koji vele, da socijalizam stoji na putu razvitku malih ljudi, dok „Česky Socialista“ veli, da male ljude, obrtnike, zanatliče, trgovce i sav srednji stalež ubija samo veliko-kapital. — Uopće može se reći, da su se stranačke borbe u češkom javnom životu počele na novo razvijati. Češka državopravna demokracija pri svojem organizovanju dolazi u sukob sa češkom agrarnom strankom, koja je već temeljito organizovana, te se mora očekivati ili slučenje ovih dviju stranaka ili pak velika stranačka borba, budući da će jedna stranka nastojati da otme drugoj pojedine izborne općine i kotare. Sami češki socijaliste vode već međusobnu stranačku borbu; ali i oni su si u borbi protiv češkoj državopravnoj demokraciji složni. No ne smije se pri tom misliti, da te stranačke borbe vode k pojedinju narodnih sila. Te su borbe posve drukčijeg značaja, negoli kod nas na jugu, jer sve polemike između glasila pojedinih stranaka vode se mirno i stvarno, te izuzevši ono nekoliko pokvarenih elemenata klerikalnih i oportunističke skupine oko „Prava Lidu“ sve su u glavnim načelima jedinstvene, za to jer su Česi narod, gdje vlada razum i razbor a ni pošto strast, gdje uopće ne bi bile moguće one sramotne pojave, koje nama na jugu mute život.

Italija i Jugoslaveni. Italija sa svojim aneksionističkim „narodnim programom“ nije imala u svijetu ni kod svojih vlastitih savez-

nika prijatelja. Na pritisak Wilsona dala se Italija preko srca na to, da nadje neki „modus vivendi“ sa Jugoslavenima. Za jedno takovo rješenje javilo se nedavno, da je sklopljeno između dra. Trumbića i Torrea, a koje uzima za polaznu točku, u rješavanju preporanih pitanja, narodnost. Medjutim talijanska javnost teško izlazi iz svog imperijalističkog mentaliteta, pa su osobito dražesne pripovijesti, kako će se Italija odreći teritorijalnih zahtjeva na jugoslavenska područja a zadovoljit se „pokroviteljstvom“. Iz Beča dolaze vijesti o novom predlogu, što ga serviraju talijanskoj javnosti poznati talijanski publiciste Maranelli i Salvenci u svojoj knjizi „La questione dell' Adriatico“. Oni predlažu ovaj „talijanski“ predlog za granicu između „države Srba, Hrvata i Slovenaca (SHS) i Italije“. Gorička, Trst i Istra, osim kotara Voloskog (sa granicom Učka, „Monte Caldiera“ (Planik) Plo-minski rt), i kvarnerski otoci kao što i nešto dalmatinskih otoka da pripadne Italiji. Rijeka i Zadar su pod suverenitetom države SHS ali u zaštiti 25.000 (recte službeno 17.352, de facto 13.000) riječkih i 15.000. (recte službeno 13.768) zaderskih Talijana ima se još proširiti autonomija municipija, koji garantira Italiji. U zaštiti Talijana u gradovima Dalmacije ima im koncedirati vlada SHS školske i sudske povlastice. Ista prava uz reciprocitet daje Italija Slovincima i Hrvatima u „Venezia Giulia“.

Hrvice, žene i djevojke! Jugoslavenke!

Ozbiljno je doba, u koje živimo. Ozbiljni su dani, i daleko više ozbiljni, nego možemo mi da shvatimo! U to ozbiljno doba, gdje se ruše prijestolja, gdje car postaje prosjakom, gdje sveislinski duh demokracije i napretka drma starim porednjem i ruši sve ono što je trulo, što je zastarjelo, neprirnodno i nepravedno, u doba, kad u istnu radja se na svijetu novi život; samo onaj će narod postignuti ono za čim teži, naimo vrhunac svojih želja i nastojanja — svoju slobodnu narodnu državu, koji bude ustrajao nepokoleblivo pri svojim zahtjevima, i koji bude mogao da pošalje u borbu izobražene pojedince neslomive volje i jaka duha. Hrvatske žene i djevojke u Istri Jugoslavenke! Vaša je prva i najglavnija zadaća, da same sebe odgojite, da svaka od Vas postane prava kći svojega naroda, koja će znati da svoju djecu odgoji tako, kako zahtijevaju potrebe našega naroda. Zato treba da svaka ona, koja znade čitati i kojoj leži ikoliko na sreću budućnost njezine djece a i njezina budućnost, te budućnost cijelog našeg naroda, bude čitateljica „Ženskoga Svijeta“. „Ženski Svijet“ izlazi u Zagrebu, svaki mjesec jedamput, te je najbolji list, od svih muških i ženskih, što su bili kod nas do sada pokrenuti. Zadaća je lista, kako je to bilo u našem listu svojedobno razloženo, da odgaja narodne svijesne žene, dobre majke, koje će preporučiti naš narod. Pretplata je listu neznatna. Svaki broj je sam za sebe dobra poučna knjiga sa člancima i raspravama iz svih struka našeg kulturnog, socijalnog i političkog života, pisan je latnicom, na finom papiru, te sudjeluju u njem naši najbolji književnici, muško i žensko, iz svih krajeva prostrane Jugoslavije. Tu ćete upoznati što i kako misle Vaše sestre u Sloveniji, u Hrvatskoj, u Dalmaciji, u Ugarskoj i Srbiji, i Vaše će misli ojačati, kad vidite, koliko sestara imade, koje taru iste brige i bole iste rane, ali koje ujedno i nastoje, kako bi se tih briga riješile i te rane zaliječile. Hrvice! Jugoslavenske žene i djevojke! Ima li u Vama nešto narodnog ponosa i svijesti, ne ćete li da i Vi i Vaša djeca propadnete u neznanju i neshvaćanju svijeta i života, ne krzajte, nego pošaljite odmah pretplatu na „Ženski Svijet“. Na godinu K 20, na po godinu K 10, na četvrt godine K 5. Pretplata se šalje na: Zofka Kveder-Demetović, Zagreb, Pantovčak 1b.

Domaće vijesti.

Našim pretplatnicima i čitateljima! Kada je pred nekoliko godina bio osumnjičen blagopokojni slavenski mecen biskup Strossmayer, da šuruje sa panslavistima, prigodom neke vojničke smotre u Bjelovaru, kojoj je prisustvovalo i sada već pokojno Veličanstvo, hrvatski kralj Franjo Josip I, te primajuć poklonskvene deputacije, a među njima i biskupa Strossmayera, ukorilo je Njeg. Veličanstvo njega, našto je Strossmayer odgovorio: „Veličanstvo! Moja savjest jest čista!“ Obzirom na obustavu „Hrvatskog Lista“ po gosp. tvrdjavnom komesaru barunu Hohenbrucku, kliče i naše uredništvo: „Barune Hohenbrucku! I naša je savjest čista,“

Naš car u Pazinu. Jučer u jutro je car prispio iz Sežane sa dvorskim vlakom u Pazin. Tijekom dana je u pratnji ministra-predsjednika vit. Seidlera i druge pratnje nastavio put u Motovun, Piran, Poreč te je preko Kanfanara došao u Rovinj. Pučanstvo je cara svuda oduševljeno pozdravilo. Rovinj, koji je bio sav u zastavama, dočekao je Njegovo Veličanstvo svečano. Odanle se je car vratio u mjesto, u kojemu se je nalazio dvorski vlak.

Gg. pretplatnicima!

Kod pregledavanja naših knjiga osvjedočili smo se, da mnogi od gg. pretplatnika nijesu podmirili zaostalu pretplatu, toga radi molimo ih, nekakstu čim prije podmire i time zapriječe obustavu im lista. Isto tako umoljavamo onu gg. pretplatnike, koji nijesu poslali pretplate za drugu četvrt godine, da to čim prije učine, jer samo na takove pretplatnike možemo računati, i samo takovi mogu dati života našem listu. Uprava.

Za fond „Hrvatskog Lista“ položio je gosp. Antun Mezulčić K 10, gosp. Ivo M. Dujlović iz Dubrave, Königsfeld-Bos. Gradiška K 10. Darovateljima bude naša srdačna hvala.

Izdavanje brašna. U ponedjeljak, dne 8. t. m. započet će se izdavanjem količine brašna, određene za prvu polovicu mjeseca travnja, t. j. količina od 2 kg na svaku dobavnicu. Kod toga će se odrezati odrezak 1 i 2. Brašno će se prodavati u svim 6 prodavalištima robe i to: Prodavalište br. 1 (Viški trg), br. 2 (Šišanska ul.), br. 3 (ul. Lacea), br. 4 (ul. Valle), br. 5 (ul. Verudella) i br. 6 (ul. Alberto). Dok se razdioba blaga u svim podopćinama konačno ne uredi i dok ne budu konsumenti imenovali svojih pododboru za aprovizaciju, ostaje ponedjeljak rezerviran isključivo za stanovnike iz okolice, koja će moći kupovati samo na ovaj dan. Osim podopćina Galežan, Montić, Altura, Lovorika i Stinjan, koje su već prije bile spomenute, moći će i općine Medulin, Pomer, Promantura, Vinkuran i Banjole dobiti množine robe, koja ih ide, u zavičajni n općinama, jer će dotične filijalke aprovizacije već početi djelovati. Pučanstvo posljednjih općina neće si dakle od sada naprijed moći više nabaviti blaga u gradu.

Prodaja duhana. Naredna će se razdioba duhana započeti danas, u nedjelju. Prodavanje će započeti u 8 sati prije podne, te će se prema zalih duhana nastaviti do 12 sati opodne, te od 2 do 6 sati popodne. Za radništvo u vojničkim obratima prodavat će se duhan u sljedećim trafikama: 1. Peteros, Corsia Franje Josipa; 2. Martina, Corsia Franje Josipa; 3. Valentich, ulica Kandler; 4. Lukić, Largo Porta del Torchio; 5. glavna trafika, trg Foro; 6. Popotar, ulica Sergia; 7. Pinter, ulica Giulia; 8. Inwinkl, ulica Campo marzlo; 9. Casallini, trg Lissa; 10. Bolčić, ulica Minerva. Za radništvo Cantiere Navale Trieste u trafikama: Fabianich i Camuffo u ulici Tegetthoff. Za ostali dio pučanstva, kao što i za vojničke osobe te civilne osobe u sljedećim trafikama: 1. Blasich, ulica Verudella; 2. Daicich, ulica Verudella; 3. Borsatti, ul. Franje Ferdinanda; 4. Blesch, ulica Abbazia; 5. Cacich, ulica Barbacani; 6. Pauletich, corsia Franje Josipa; 7. Draghicchio, ulica Medolino; 8. Melusa, ulica Flaccio; 9. Zancehetta, ulica Ospedale; 10. Angsesser, ulica Veterani; 11. Zidar, ulica Lissa; 12. Teichert, ulica Urs de Margina; 13. Smuc, drvored Sofije Hohenbergove; 14. Lovricich, Šišanska ulica; 15. Linc, Radeckijeva ulica; 16. Charvat, ulica Lissa; 17. Radic, Vodnjanska ulica; 18. Blaha, ulica Giovia; 19. Birk, ulica Muzio; 20. Arlic, drvored Sofije Hohenbergove; 21. Bacak, Marineschwimmschule. Muškarci ispod 18 godina, ženske, te činovnici i namještenici, koji dobivaju duhan direktno i na temelju komulativnih lista, ne mogu da u trafikama dobe duhan. Svaka civilna osoba, koja hoće da u trafici kupi duhana, mora kod sebe imati crvenu legitimaciju, koju ako se to zahtijeva, mora pokazati trafikantu ili oblastvenim organima. Množina duhana, koja ide svakoga pušača, iznaša: 1. Za osobe, koje ne dobivaju od vojništva svoju raciju duhana, 24 cigara ili 100 cigareta ili 4 paketa duhana za pušenje; 2. Za vojnike i za osobe, koje dobivaju vojničku raciju, 12 cigara ili 50 cigareta ili 2 paketa duhana za pušenje.

Obznana. Pregled obvezanika narodnog ustanka rodjenih u godinama 1899. do uključivo 1894. bit će u političkom kotaru Pula dne 11. i 12. travnja t. g. u zgradi glazbene škole, ulica Kandler br. 23. Obvezanici narodnog ustanka imadu se predstaviti sljedećim redom, i to dne: 11. travnja: pripadnici mjestne općine Pula i pripadnici tuđih općina nastanjeni u Puli; 12. travnja: svi narodni ustaše nastanjeni u mjesnim općinama Barban, Vodnjan, Kanfanar, Svetvinčena i Bale. Početak uredovanja u 8 sati prije podne. Obvezanici narodnog ustanka i glavari općina mogu rabiti teretni vlak na pruzi Kanfanar-Pula. Ovaj će stati u svim željezničkim postajama i stanicama. Odlazak iz Kanfanara u 6 sati prije podne. Svi obvezanici narodnog ustanka imadu pristupiti točno u određeni sat, donesavši sobom iskaznicu narodnoga ustanka, bez posebnog poziva. Neobdržavanje ovog naloga kaznit će se u smislu zakona od 28. lipnja 1890, D. Z. L. br. 137. Svi obvezanici narodnog ustanka, koji bilo iz kojega razloga ne pristupiše još pregledu, imadu dne 12. travnja o. g. udovoljiti svojoj dužnosti.

Prehrambeni nadzornik za Primorje. C. k. ured za prehranu imenovao je kotarskog poglavara dalmatinskoga, s naslovom i značajem savjetnika namjestništva, dra. Alberta Renkin prehrambenim nadzornikom za Primorje sa sjedištem u Trstu.

Članovima „Matice Hrvatske“ i „Slovenske Matice“ javljamo, da su prispjele knjige god. 1917. Iste se mogu podignuti kod uprave našeg lista u ulici Cenide br. 2, svaki dan od 5—7 sati popodne.

Zaklonište Sv. Martina. 1. Konoba, koja je bila do sada određena kao sklonište za civilno pučanstvo u tvrdjavnoj bolnici Sv. Martina (a koja je bila označena na desno ulaza crvenim krugom i brojem 80), pošto je neophodno potrebna kao zaklonište za bolesnike i službeno osoblje, biva brisana kao zaklonište za pučanstvo, te bivaju odstranjeni dotični znakovi. Izdane legitimacije (430) za ovu bolnicu ostaju i dalje na snazi, pošto ima u drugim konobama bolnice dosta prostora za ovaj broj osoba. 2. U spomenutoj bolnici vrijede kao zakloništa samo konobe. Radi toga nije dozvoljeno zaustavljati se po prizemnim hodnicima i to prije svega za to, jer ovi hodnici ne pružaju dosta sigurnosti, a i za to, što je nemoguće prevažanje bolesnika iz gornjih spratova u zaklonište, ako su ovi hodnici prenatrpani pučanstvom. 3. Bezuvjetno treba se pokoravati naredbama bolničkog osoblja. Tijekom znaka na uzburu ne smije se napuštati zakloništa. Strogo je zabranjeno hodati gore-dolje po dvorištu i hodnicima. 4. U zaklonište ove bolnice imaju pravo unći samo one osobe, koje su od političke oblasti primile dotične legitimacije. Druge se osobe ne mogu primiti, obzirom na premlene prostore, što stoje na raspolaganje. 5. Opozicije se pučanstvo, da strogo vrši gornje upute, jer će se u protivnom slučaju brisati ovu bolnicu iz broja zakloništa i to u ujezinom interesu kao mjesto za bolesnike.

Dražba erarskih konja. Pučki općinski ured javlja: Obznanjuje se, da će se u Pazinu i Cormonsu uskoro otvoriti depot erarskih konja, koji će se putem dražbe prodavati poljodjelcima. Onaj, koji bude htio sudjelovati kod dražbe, morat će imati posebnu legitimaciju, koje će izdavati c. kr. kotarsko poglavarstvo. Natjecatelje se pozivlje, da čim prije mole za takvu legitimaciju.

Milodar za našu srednju školu u Pull. Preko uprave našeg lista položeni su slijedeći doprinosi: Prigodom stogodišnjice rođenja jugoslavenskog pjesnika bje sakupljeno u Pomeru po gg. Antunu Mihovilović, Jakovu Rakić te gđjci Antici Rakićevoj među vrijednim rodoljubima iz Pomeru iznos od K 515 za našu srednju školu u Pull, pozdravljajući od srca požrtvovni i neustrašivi rad oko osnutka iste, te želimo svi, da nam se ta škola, koja ima biti u buduću život našem narodnom procvatu, čim prije otvori. Darovali su: po K 40: obitelj Kovačeva, od radosti, da joj se cijela obitelj od 10 članova, nakon dugog boravka u tuđini kao bjegunac, povratile sretno u milu im domovinu; po K 20: Ante Mihovilović, Jakov Rakić; po K 10: N. N., Antun Buić, Antun Cukon, Josip Cukon, Josip Cukon, Josip Buić, Antica Rakić, Katlica Rakić, Mate Buić, Toma Cukon, Kata Cukon; po K 6: Ivo Družeta, Marija Jukopila, Ana Cukon ž. Martina; po K 5: Ivan Mihovilović, Josip Buić, Blaž Rakić, Fuma Rakić, Ana Mihovilović, Ivan Mihovilović Antunov, Ivan Cukon, Blaž Buić, Mate Rakić, Ivan Hrvatini, Čiril Hrvatini, Kata Buić, Kata Mihovilović, Josip Cukon, Toma Buić (obitelj); po K 4: Hermina Irovec, Ivan Kirac, Lucija Cukon, Marija Buić, Marija Cukon, Antun Baštjančić, Lucija Buić, Ana Baštjančić; po K 3: Josip Buić, Toma Mihovilović, Antun Buić, Nikola Cukon, Nježa Rakić, Fuma Buić, Mate Cukon, Marija Cukon, N. N., Luka Buić, Miho Cukon, Ivan Rakić, Nina Periša; po K 2: Stjepan Buić, Manda Buić, Josip Cukon, Josip Mihovilović, N. N., N. N., N. N., Ana Buić, Lucija Cukon, Antun Cukon, Jela Cukon, Ruža Cukon, Josip Vojak, Foška Vojak, Andrija Cukon, Valentina Cukon, Josip Rakić, Antun Rakić, Antun Kirac, Antun Družeta; po K 2: Kata Cukon, Foška Rakić, Marija Kučarić, Marija Mihovilović, Marija Rakić, Marija Cukon, Ivana Rakić, Josip Žulić, Antun Buić, Rudolf Buić, Ivan Buić, Josip Ivančić, Ana Buić, Miho Cukon, Fuma Cukon, Kata Cukon, Mate Cukon, Karlo Periša, Ivan Cukon, Antun Radošević, Viktor Cukon, Marija Cukon, Hermina Pavić, Lucija Rakić, Fuma Cukon, Marija Cukon, Antun Cukon, Kata Rakić, Jaga Kirac, Kata Cukon, Marija Rakić (babica), Toma Rakić, Foška Rabac, Kata Hrvatini, Lucija Rakić, Miho Cukon, Foška Vojak; po K 1:20: Mijo Rakić, Marija Rakić; po K 1: Robert Kubička, Marija Cukon, Katica Cukon, Fuma Družeta, Marija Družeta, Ivan Buić, Ivan Cukon, Paškva Trošt, Ivan Buić, Lucija Buić, Antun Hrvatini, Marija Hrvatini, Ljudmila Hrvatini, Fuma Buić, Andrija Buić, Antun Buić, Marija Buić, Jelsava Buić, Ivan Buić, Foška Buić, Antun Buić, Foška Buić, Marija Družeta, Marija Buić, Fuma Vojak, Jure Vojak, Nikola Trošt, Veronika Mihovilović, Ivan Mihovilović, Marija Mihovilović, Antun Mihovilović, Fuma Vojak, Fuma Cukon, Nina Cukon, Miho Rabac, Miho Periša, Josip Buić, Ana Cukon, Antun Cukarić, Antun Buić, Antun Vojak, Foška Rabac ž. Mije, Ivan Cukon; po 60 para: Marija Buić; po 40 para: Toma Buić. Za učiniti okruglu svotu od K 515 pridodaje Ante Mihovilović još 60 para. Živjeli uzorni rodoljubi iz Pomeru i požrtvovni sakupljači, koji nepropuštaju prigode, a da se ne sjete našeg narodnog pokreta.

Sakupljeno u Medulinu, među našim omladinama, prigodom licitacije jednog jaja K 31. — Šalje g. Ivo M. Dujlović iz Dubrave, Königsfeld-Bos. Gradiška K 10. — G. Josip Sirotić iz Lublina K 10. — G. Josip Toncin iz Gračiče K 6. — Mjesto nadgrobno vijenca svome prijlu Klenovar, polaže g. prof. Niko Millačić, nadporučnik u pričuvu, iz Sv. Petra u Kranjskoj, K 20. — Položilo društvo od nekoliko časnika Slavena K 25. Ukupno K 617. Zadnji iskaz K 54.366'61; Sveukupno K 54.983'61. Hvalevrijednim darovateljima hvala! Naprijed za našu srednju školu u Pull.

Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru primilo je od 23. veljače do 26. ožujka o. g. slijedeće prinose: Općinsko poglavarstvo Nustar K 20. Pučka dionička štediona Nova Gradiška K 50. Poglavarstvo upravne općine Topusko K 50. Poglavarstvo upravne općine Pleternica K 50. Dr. M. Lončarek, Čazma, K 50, što sabra g. B. Porges, odvjetnik u Čazmi. Janko Dujak, Sisak, sabranih kod „stalnog stola“ u gostioni g. Milana Vimpoška, K 40. Anka Ivančević, Krilo, u spomen svog pok. brata, K 50. Gradska blagajna Brod na Savi K 50. Predsjedništvo kr. sudb. stola Požega, dar činovnika kr. sudb. stola, drž. odvjetništva i kot. suda, u spomen blagopok. dr. Aurela pl. Plemića, kr. sudb. vijećnika u Osijeku, K 52. Dr. Vilko Zadrović, nadporučnik, vojni sudac, Užice, Srbija: „Hrvatski časnici“ šalju za Družbu K 160. Dionička štediona Križevci K 50. Općinsko poglavarstvo Gospić K 50. Gradska blagajna Varaždin K 99'15. Poglavarstvo upravne općine Prograda K 20. Gradska blagajna Koprivnica, u ime doprinosna općine slob. i kr. grada, K 100. Jakov Buretić, Boljun, sabranih u škrabici, K 15. Poglavarstvo općine Vinica K 50. Općinsko poglavarstvo Ivancec K 20. Ivan Fučak, župnik, Bisag, K 1000. Glavarstvo općine Kastav K 100. Općinsko poglavarstvo Čazma K 20. Dr. Pero Magdić, Varaždin, sabranih na „nitrovnoj večeri“, među prijateljima naše Istre, K 220. Dr. Milan Lončarek, Čazma, uskranu pisanicu našoj Družbi od braće Lončarek i majke gđje. Amalije u Topuskom K 30. Prof. Vjekoslav Spinčić, Zagreb, u ime dara nekolicine prijatelja sokolstva K 100. Prihod proslave stogodišnjice Petra Preradovića, držane 19. ožujka u Opatici, K 381'20. Uprava „Narodnih Novina“, Zagreb, od učenika III. razreda gornje gimnazije u Zagrebu, K 100, te sabranih po Josipu Mandiću u Petrovaradinu, K 34. Kr. realna gimnazija Senj, sabrali zavodski učenici među sobom, prigodom Preradovićeve proslave u zavodu 19. ožujka, K 367. Družbina podružnica Starigrad K 16. Čitaonica u Bribiru, Vinodol, prigodom proslave stogodišnjice Petra Preradovića sabrano K 100. Općinsko poglavarstvo Bošnjaci K 20. J. Grašić, Preradovićeve dar, K 25. Milan Dešković, poručnik, Gor. Radgona: kod veselog stola u Radincima sjetili se naši Jugoslaveni naše Družbe sa prinosom K 51. Općinsko poglavarstvo Križ, dar općinskog odbornika Stjepana Zouhara, K 10. Niko Mardešić, član čete, Pula, K 100. Općina Dugoselo K 50. M. Klešić, Samobor, za hrv. pjev. društvo „Jeka“, prigodom proslave stogodišnjice Petra Preradovića, K 530. Ivan Gojtan, odvjetnik, Gospić, mjesečni doprinos, K 10. Dr. Josip Marušić, biskup senjski, K 20. Marija Motuzić, Opatica, K 2. Stedna zadruga Sisak K 50. — Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

Glazba ratne mornarice odigrat će na Tegethoffovom trgu slijedeći raspored: 1. Fr. pl. Suppé: Uvod operete „Lijepa Galateja“. 2. C. M. Ziehrer: „Snježne lopte“, valček. 3. R. Wagner: Fantazija iz opere „Lohengrin“. 4. I. pl. Zajc: „Večer na Savi“, idila. 5. J. Král: Ugarski karišik“. 6. F. Jurck: „Deutschmeister-Marsch“. — Početak u 3'30.

Srišne vazmone blagdana želim od svega srca moga i sve duše onih, ki budu štili naš „Hrvatski List“. To je Bog da i tretli vazan.

Ni čuda tega, da san bija pa u vir u Raši, i da me je unoliko pak tresla mrzlica. Kad san se pomalo počela zdraviti, hozevala je k meni stara tetu Foška iz Raklja i ona bi se sila polli moje postelje i počela povidati. Tetu Foška je jena od onih pametnih ženekih još od stare starinje. Kad ti se učini na vratu prišt ali čirjak, ko ti se nadme glava, ali te zaboli ruka, ali dojde na te mrzlica, ona će ti križati ono, da te boli, ona će znati, ako je tvoja bolest od tvoga tila, ali je kakovo slabo oko na te pogledalo, ukrotko tetu Foška je za nas pravi Anjeja, a da ni nje, štrige bi bile već po Raklja pojme, a od sve brbanštine ne bi bilo ostalo drugo ni duha ni sluha. I morate znati, da je tetu Foška tako i meni pomogla. Ona je znala i ki lasac mi je falija i ka žila me boli, i kako ću se zaličiti. Ona me je tišila i govorila mi, neka ufam u Boga, da će već sve bolje biti. Tako je i sidila polli mene neki dan, a sunce je baš bilo uprilo junački. Sidimo ja na postelji ona na škrinji i čakulamo. Ma, tetu Foška, din ja, ma vi ste stara i pametna ženska, znate uno da malo ki znade, ma kad će ta vojaka finiti? — Čuješ sinko, reći će ona. Stara san, 8 je križi na mojin plećima.

A sad još jena: Niki majštro Deprato, derešto njemu svaka fala, čast i poštenje, zašto je Mrčanac i od naših kraji, bija je napisao u „Hrvatski List“, da neki „kampijun“ piše u njegovu ime. Ma Bog ga vidija kako u njegovo ime. On govori da se zove Deprato, a piša je vajak, da je njegov barba Mate, soldat od kavalarije, nidi u Gracu ali po svitu, Bog zna kadi, a ti barba Mate da ni on, nego njegov prijatelj. A forš je ti barba Mate Balota stešo iz Raše i iz našega sela, zašto Bog zna koliko Balot je već Raša zlegla. A pak kako moren pisati ja, ki njega ni poznan baš kako će on. Ter, din lopeš, Balota je čuda na svitu. Sto ljudi i sto penzira. Kad se vjavi jopet njegov Mate Balota čemo biti dva. Za sada san ja sum, ki deškurin u „Hrvatsken Listu“, a ko se još ki uvaji, šljoru, ki izdaje „Hrvatski List“, će biti drago. A sad vas puštiti u miru božjen. Ja i još jena: Prematurke, Medulinke, Ližnjanke, Šišanke, Valturke, a i sve od kapitana puljskega! Bealda dela ženu i divojčinu. Ubečate ste, da će sakupiti za naše škole čagod, doša je vazan i dile se dobre ruke, gledajte, da i za našu aridnju školu najdete kakovu dobru ruku. A pak još jena za vas: Vi mlade Istrijanke! Ste Hrvaticke, ste Jugoslavenke! Ste divojčine, ke ćete bizo biti matere, ali ste već matere i žene! Vi zaručnice mladih junaki, vi ki ćete jednaput tišiti vaše muže i odgajati vašu djeću. Kako će te li odgajati? Znate koje su dužnosti svake naše žene? Ne znate. Da operete svoj grih prid svitom, da samo doznate, da ste, da morate biti i da morate delati, uzmite par krun, kupite poštanaku naputnicu i pošaljite preplatu na „Ženski svijet“, našoj ženi, koja će vas učiti, kako se imate vladati u svitu, Zofka Kveder Demetrović, Zagreb, Pantovčak 1 b. Ali ne zablite, zašto bi grili, veiki grih bi bija, da za onih par krun, da danas ne vride ni pipu tabaka, ne kupite uno da će van najviše trihati u životu.

Sve pozdravlja i svlu želi svega vazma imeno krulja u liži i par crnih jaji, ko janca ni ne bude samo da je zadovoljstvo — Vaš Mate Balota.

(Pisano za uskrani broj. O. u.)

Pređa ribe. U slučaju, da prispje riba, prodat će se ova danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici karata počevši od broja 3501.

Dnevne vijesti.

Otpust godišta 1869. Po nekoj naredbi ratnog ministarstva ima se do 30. travnja 1918. otpustiti sve pučke ustaše, koji su rođeni godine 1869., te bili pozvani u vojsku pučko-ustaškim pozivom, u koliko ne hoće svojevrijedno dalje služiti.

Za učitelje. Praška „Neodvisnost“ donosi govor zastupnika Ant. Kallne, koji je ovaj pronesao u bečkom parlamentu dne 15. ožujka. U tom je govoru rekao medju ostalim i ovo: Posvema je prirodjeno i u istinu ne može ni u snu nikome napasti, da bih govorio proti tomu, da učiteljski stalež, čiji prislušnici imaju jedno od najuzvišenijih zvanja: odgojiti narodu novu generaciju, dati svjetu nove ljude, odgojiti iz djece karaktere, dobiti pošteno zasluženu plaću za svoj težak posao; tnu pripada tim više, što je li ikoji, a to je prij svega učitelj u službi demokracije. Ja, velecijenjen gospodo, gledam na učiteljski stalež kao na najvećeg nosioca demokratske misli, te sam uvjeren da je učitelj, koji vrši vjerno i pošteno svoje dužnosti, zaista najvećim dobročiniteljem čovječanstva. Gospoda plemići ne daju svoje djece u javni škole, oni imaju guvernante i odgojitelje; bogi čovjek ima mogućnost, da daje svoje dijete školovati, ali siromašni, ubogi radnik, koji od jutra do večera mora raditi, majka, koja mora zaraditi novca, mogu povjeriti svoje dijete na koncu samo pučkoj školi; samo učitelji, ili zapravo učitelji, ima da njega učini i odgoji urednog člana ljudskog društva. A kako je za to plaćan? Ilecijenjena gospodo, u doba rata — moramo gledati na to, kak

je to u doba rata — izravno jeste užasno, kakvom li se plaćom mora učitelj zadovoljiti. Vidimo kod nas na selima, da učitelj, koji stanuje pokraj radnika — ne tvorničarskog, nego običnog nadničara — ima mnogokrat veću plaću, nego li on, učitelj, koji mora dnevno podučavati do 80 djece u školi. Prirodjeno jeste, da mi demokrate želimo, i uvijek smo željeli, da si izgradimo svoje školstvo, da se prizna rad učiteljev, i da se svagdje, gdje sjede pravi demokrate, pobrinu oko toga, da općine mogu svoje školstvo izgraditi, a zemlja učitelje dolično plaćati. Ali tu je drugo pitanje. Potrebno jeste, da biste se vi, gospodo Nijemci, bili u prsa, vi, koji ste doveli baš tako daleko, da učitelji pučkih i gradjanskih škola nijesu prema zaslugi plaćeni!

Tek polovicom lipnja! „Socialističke Listy“ donosi: U Berlinu je predavao o ratnoj prehrani tajni savjetnik Eynern, savjetnik pri povjerenstvu za pučku prehranu, te se izjavio o očekivanim dovozima iz Ukrajine na slijedeći način: Sve se vijesti slažu, da većih sakupljenih zaliha od prijašnjih žetvi tamo uopće nema. Radi se dakle da se ih priskrbi na ladanju po selima, što je jedino moguće onda, kad se prilike srede. Dobrim je znakom da zemstva još eksistuju i gospodare. Na svaki način ne može se očekivati većih dovoza prije lipnja. Pri tom treba imati na pameti, da je mogućnost dovoza željeznicom malena, a po Dunavu također omeđjena. U sličnom se smislu izrazio predsjednik austrijskog prehranbenog ureda dr. Paul u odsjeku zastupničke kuće dne 13. ožujka. Ali on je pomaknuo rok za veće dovoze do polovine lipnja. Prije osam tjedana ne može se očekivati nikakvih dovoza. Ukrajinci da zahtijevaju cijene izravno ogromne, n. pr. za 1 q. žita 100 K na mjestu, što da ne će biti prihvaćeno od centralnih država. Kako će se Ukrajinci učiniti cijene nižima, označio je na istoj sjednici tajnik dr. Paula — „primjerenim vojničkim pritiskom“. Glavno pako zahtijevaju Ukrajinci kompenzaciju u drugoj robi, koja se već priskrbuje. Imamo, vele, po prilici za 20 milijuna satova i djelova satova iz Švicarske. — Osim toga imademo veće zalihe vina. Radi informacije o cijenama živeža u zapadnim krajevima Ukrajine dodajemo, pišu „Socialističke Listy“, da u Besarabiji stoji 1 kg kruha 6 naših kruna, a 1 kg ovčjeg sira 15 kruna. Cjelovito je uopće vidljivo, da u Rusiji također nema zaliha baš suviše, a i cijene, da nijesu baš tako niske. „Primjerenim vojničkim pritiskom“, završava list, dade se doduše štošta postići — samo ne prijateljel!

Na što „Vorwärts“ zahoravlja. Njemački socialiste u istnu se moraju stidjeti svojih djela za vrijeme rata. Takvo podlo izdajstvo svojih ideja, onako krasnih i svetih, nema primjera u svijetovnoj historiji. I ma koliko dokazivali socialiste, ne samo njemački, nego i austrijski, kako su oni išli pravim putem prakse, njihov kukavičluk ostat će još dugo svijetu na pameti, i svijet ne će zaboraviti, da su socialiste u Njemačkoj i službena socialna demokratska stranka u Austriji povladjivali postupanju proti najvećim socialističkim ideolozima — Rusima. Berlinški „Vorwärts“, pišući o godišnjici ruske revolucije, raspravlja na čelu lista svečanim stilom svako: „Čudnom je to igrom slučaja, da upravo

12. ožujka, prvog dana revolucije, sastaju se u Moskvi sovjeti, da učine definitivnu odluku o miru s Njemačkom. Godina najžasnijih iskustava leži iza ruskog naroda. A hoće li svaki narod, koji hoće da postigne svoju slobodu, da plati dragu poduku, zaista Rusija je platila najdražu. — „Vorwärts“ naime zahoravlja dodati, da je Rusija najdraže platila za svoju iluzijsku vjeru u njemačku socialnu demokraciju.

Iz boravka Trockog u Americi. U Rooseveltovom listu „Outlook“ izašle su zanimive uspomene na boravak Trockoga u New-Yorku, kojega je pustio ožujka prošle godine upravo pred revolucijom boljševika. Prijateljem i sudrugom njegovim bijaše ondje glavno poznati rusko-židovski pisac Solem Aš, koji je i u Europi poznat, kao dramatičar. On je tada jamčio za Trockoga, koji je imao platiti 200 američkih dolara za uređenje svog privremenog stana. On međutim nije platio ništa, tako da je onda Solem Aš imao, kako kažu, utjehu, da plati 200 dolara za budućeg ruskog izvanjag ministra.

Naša štampa. Mi Jugoslaveni, a osobito Hrvati jako naglo i nerazborito i živimo i radimo. Što god se poduzme kod nas, to se poduzme bez proučavanja, naglo, bez uvjerenja da je to dobro. Tako i sav naš javni život, naše političko nastojanje nije ništa nego nervozna oluja, koja brzo nastane ili i brzo prodje, a mi ostajemo zabezeknuti nad tim, gubimo vjeru u svoju snagu, i dok se drugi narodi nespobniji i manji od nas razvijaju i na svakom području napreduju, mi daleko zaostajemo za njima, ne znajući, da li je tomu kriva zla sreća ili naša nespobnost. Jedan od glavnih uzroka tog zla našega jest svakako bolest, na kojoj boluje skoro cijela naša štampa, ubrojivši u nju i „Hrvatski List“. Kao onaj ruski junak u Čogoljevlu „Mrtvihu dušama“ vlastitell, koji je probančilo neurednim gospodarstvom svoje imanje, tako i mi priznajemo svoje grijehe, biljeimo se u pran, vidimo i osjećamo to zlo, a ipak nemamo snage da se preumemo, da se bolest otkremo, i da počnemo raditi. Raditi, raditi! Svakomu je na ustima ta riječ. Sto i više puta dnevno se je čuje, svagdje, na svim mjestima, u kavanama, pri objedinjavanju, pri zabavljanju, na skupštinama — svagdje, a svi ti koji govore, učine malo ili ništa, ni sami ne misle o svojim riječima ozbiljno, i dok oni govore o radu, narod strada u boznadnom stanju, zapušten od svih. Ali da se vratim k našoj štampi. Pišem ove radke daleko od ikole redakcije, u samoći i u tuđoj zemlji. Mogu za to da objektivno kažem svoj sud o našoj štampi i. j. o listovima, što izlaze pisani hrvatskim jezikom. Mi smo u tom pogledu najnesretniji dio jugoslavenskog naroda. Pogledamo li rad slovenskog naroda i listove, što izlaze pisani u slovenskom jeziku, i usporedimo li ih sa hrvatskim dnevnici, moramo zbilja da iskreno zaplčemo. Koliko listova izdajemo u Hrvati? Koliko dnevnika? A koliko dobrih? A koliko ih je siviših? Ima listova koji su posveena nepotrebnim, koji izlaze da tanne samo obzor nekomej puku, ima listova, koji izlaze bez ikakvog cilja samo da se uzdrže ono nekoliko novliara, koji bi mnogo više koristili narodu, kad bi bili otišli u krojače, a ima listova, koji su narodu i na sramotu. Uzimo li tuđinac, recimo Celi u ruke naš „Obzor“, da se informuje o našim prilikama, tu na jugu, kakve će informacije dobiti iz „Obzora“, to će znati najbolje urednici „Obzora“. A ipak je „Obzor“ najveći hrvatski list, slavne prošlosti, to je jedini hrvatski list, koji izlazi dvaput dnevno. Današnji je „Obzor“ svakako jedan kulturni skandal, list, koji je tako duboko pao, da postaje njegovo izlaženje grijehom za narod. O frankovačkim listovima neću da govorim. Oni će se sami utopiti u svojim grijesima. Ali sramota je za Istru da „Hrvatski List“ izlazi u tom obliku i takvim sadržajem. Jedini list, koji bi imao da bude glasnikom našega naroda u Istri, unatoč tako brojnoj inteligenciji istarskoj, stoji tako nisko, da je nemoguće da dublje djeluje na naš narod ni u samoj Puli, a knimo li u cijeloj Istri. Simpatična pojava su „Primorske Novine“. Te rade barem donekle dosljedno idu za nekakvim sigurnim ciljem, i postizavaju praktičkog uspjeha. „Hrvatska Riječ“, „Glas S. H. S.“, „Jutarnji List“, „Novosti“, izlaze u Zagrebu.

Naglašujem, da se nalazim izvan Jugoslavije, te nemam pred očima onih svrha, kojima i listovi služe. Možemo reći četiri dobra lista. A kad bismo iz ta četiri lista učinili dva, ili dapače jednoga! Utopija, ideologija, jela? Mi moramo naš narodni život osloboditi od neprirodnih veza. Moramo se oboriti zajednički na struju, koja struji danas, i preokrenuti njezin tijek. Moramo gledati samo na potrebe narodne. Pojedini ne smiju igrati nikakve uloge, u koliko nije to u iskrenom narodnom radu. Čemu otiđa toliko glasila, toliko loših, a nijednog dobrog? Zašto se pušta onakva anarhija u uredništvo „Obzora“, a javno mnijenje štiti? Bude li narodna stvar samo na ustima, a ne bude li se i radilo svim silama na svim područjima, kako to čine Česi, mi ćemo se još dugo jadati nad nezahvalnim usudom. Morsky. Uvrščujemo to, da se pokažemo nepristranima, te prepričavamo našim čitateljima da si sami stvore sud o gornjim tvrdnjama i mislima. (Op. ur.)

Mali oglasnik

Politeama Cisuttii

Danae u nedjelju, dne 7. travnja kinematografske predstave sa ovim programom:

Iza kulisa

Drama u 3 čina, sa E. Gregers, P. Andersen i Ragnhild Gad u glavnim ulogama.

Početak predstava:

2:30, 4, 5:30 i 7 po podno.

Ulazne cijene za ovaj film: ulaznica za prizemlje i lože K 1.—, lože K 2.—, naslonjač K 3.—80, galerija K 4.—40.

— Samo za odrasle! —
— Simfonski orkestar. —

Pravi naravni „Wermuth“

može se dobiti, dok zaliha traje, u skladistu vina L. Kriz, ulica Diana br. 11.

Gradjevno drvo

kao daske svake debljine i gredece mogu se kupiti kod Celestija Francosohini u Sibauskoj ulici br. 47.

Kupio bi se Iovački pas i kujica

čistokrvne istarska pasmine, od 1 do 3 godine staro, koji dobro traže i dugo gone. U slabom slučaju kupila bi se i sama kujica.

Na želju bi dao u zamjenu kukuruz ili pšenicu.

Obratit se na **Milivoj Krašović** Karlovac - Hrvatska.

Štampa

svoje vinograde, voćnjake i sv. bilje od ušiju ličica, gusjenice i ostalih zarezalica uklanjajući sa poljancima kalifornijskom bombom ANTIFUNGIN. Radikalno pouzdano djelovanje, bez oštećivanja biljke, vrlo efektivno, u inozemstvu već više godina sa izvrsnim uspjehom iskusan. — Cijena: 1 litar K 12.— (dostavno za 50 litara). Originalne posude po 3 i po 1 litru K 32.—. Rezašlje pouzecem ili novac unaprijed: M. JÜNNER, Zagreb 10. Petrinjska ulica 3. — Poštanski prospekt i uputa besplatno.

„Kreditno i eskomptno društvo“

Pula trg Čuštoza 45

prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini. Uredovni satovi samo od 4 do 5 po podne.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

jući, da je bez užitka moliti za duševne milosti pri praznom želudcu, te da je visina plaće, koju dobivamo, vrsta odijela, koje nosimo, vrsta jela, koje možemo da si kupimo, temeljem svega ostalog.

U današnje doba, kad je naša vlada došla tako daleko i zapala u ruke osobitih interesa, kad se priznaje skoro mučke načelo, da su samo izabrani razredi dovoljno oružani, da vrše vladu, kad je tako mnogo savjesnih gradjana, skrušenih pri pogledu na društveno bespravlje i krivice, palo kao žrtva varke; u današnje doba nastaje najveća potreba, da se upozori narod, da se puk može spasiti silom, koja drijeva duboko u njegovim prsima, da može biti preporodjen u svojoj nadi, savjesti i sili, koja praska vodu iz njegovih vlastitih svježih ne presahlih vrela. Ne odozgo, ne sklonosti aristokrata. Cvijet ne nosi korijenje, nego korijen cvijet. Ruža je dokazom sposobnosti i žive snage korijena i pravi izvor njene krasote, pa dapače i crvenilo dolazi iz tih tihih vrela života, koji leži pritajen u živoj zemlji. Iz te zemlje, iz tih tajnovitih, tihih njedara zemlje, izviru struje života i sile. Iz te zemlje, iz tihog srca naroda-puka, izviru danas utješljive struje nade i volje preporoditi lice zemlje.

Što je sloboda i prostota?

Govorimo o ladji, koja se lagano skliziće po površini morskoj, „kako slobodno plovi“, hoćemo li da reknemo, kako je savršeno prilagodjena sili vjetrova, kako savršeno pristaje mogućem dahu nebesa, koji puni njena jedra. Slobodna jest dakle, kad je priredite tako, da bi svi njeni djelovi bili medjusobno u odnošaju, da bi bili u skladu, te da bi odgovarala silama, prema kojima se mora ravnati i kojima se ne može suprotstaviti.

Covječanska sloboda leži u potpunom uzajamnom prilagodjenju i uvedenju u sklad svih ljudskih interesa i ljudske djelatnosti i ljudskih energija.

V. REICHERT.

Nekoliko misli predsjednika Wilsona.

Prema 5. broju „Českog Socialiste“.

Velika je jedna temeljna činjenica, na kojoj počivaju sva pitanja, koja se pretresaju sa političke tribune u ovaj čas. Proživljujemo novu organizaciju društva, naš se je život odjelo od prošlosti. Proizijenili smo svoje gospodarske uvjete, naprosto, od najvišeg vrhunca pa sve do dna, a sa svojim osposodarskim društvom također organizaciju cijelog života. Stare političke formule nijesu više prikladne a sadanje probleme, čitaju se sada kao dokumenti, oji su uzeti iz zaboravljenog vijeka. Nalazimo i sjećamo se licem u lice pred potrebom, da izgradimo novu društvenu organizaciju na sreću i blagobit velikog tijela gradjana, jer svijesni smo si toga, da novi društveni poredak ne će biti uredjen, a podupire ili štiti potrebe i uspješni razvoj samog rednjeg čovjeka.

Stari se poredak mijenja — mijenja se izravno pred našim očima, ne mirno i jednako-jerno, nego naglo i s klukom i silom. Siguran im, da je svaki boj za pravo bio svijestan, da je imo malo od njega bilo vodjeno na slijepo, ili imo strastveno. U modi je govoriti, da je svaki jek bio samo prelaznim i da nijedan vijek ne pozuje u sebi više promjena od drugoga, a ipak u alo kojem vijeku mogo je da bude boj za promjenu tako raširen, tako promišljen i na tako visokom stupnju, kao baš ovaj boj, boj ovoga vijeka, kojem mi sudjelujemo. — Prelaz, čiji smo svjedoci, nije jednakomjerni prelaz porasta i normalna imjena iz jednog stoljeća u drugo. — Društvo se plituje u našim danima od glave do pete, provodi kritičku analizu svojih vlastitih sastavina, pretresuje oje institucije, prosudjuje svaku mjeru i motiv

svoga života, te je pripravno, da prihvati ništa manje nego radikalnu predgradnju, koju samo iskreni i poštenu savjeti i nastojanja mogu zadržati, da ne predje u revoluciju. Sad smo u raspoloženju, da preudesimo gospodarsko društvo, a društvo političko samo će učiniti radikalnu promjenu u tom procesu. Sumnjam, da je ikada ikakav vijek čeznuo više za radikalnom i temeljitom promjenom cijelog gospodarskog života.

Vlada naše zemlje ne smije biti položena i smještena samo u osobitom razredu. Uprava naroda ne smije biti spojena samo s jedincatom osobitom skupinom interesa.

Vjerujem, da upravo ti bogati ljudi, koji su došli do svojih novaca putem stanovitih vrsta poduzeća društvenog, imaju omeđjeni obzor, tako da ne vide i ne razumiju stanja i potrebe naroda. To je razlog, zašto hoću da prelomim tu malu koteriju, koja je odredjivala, što bi vlada naroda imala činiti. Moram osloboditi svoju vladu od gospodstva pojedinih razreda, ne zato, što bi ti razredi bili zli, nego zato, što nijedan društveni razred ne može razumjeti interese velike društvene cjeline.

Govore gospoda našeg obrta u duhu i interesu onih, koje zaposljuje. Pita li me netko, što mislim o radničkom pitanju, o radnom narodu, osjećam, kao da bih bio pozivan, da bih se separovao, kao pripadnik osobitog razreda od tog velikog tijela svojih sugradjana, koji podržavaju i vode poduzeća cijele zemlje. Dok se ne oslobodimo i ne izadjemo iz stanovišta tog načina, ne će nam biti moguće imati slobodnu vladu.

Sve, što se tiče našeg života, prije ili kasnije vraća se k obrtu, koji odredjuje našim životom. Često mi je napalo, da je k molitvi Gospodinovoj zadržan potpuno ljudski poredak. Jer molimo se najprije: „Kruh naš svakdanji daj nam danas“, zna-